

rod noče se šteti tudi v tem obziru odličnim, marveč ostaje rajši kakor v marsikterem drugem pogledu tudi o tem mej *proletarijskimi* narodi.

Vprašati je torej, ali naj tako ostane nadalje v gospodinjskem življenju, torej pogledu gospodinjskih šol po deželi?

Ne, ne smelo bi ostati! Storiti se mora nekaj, in nekaj odločnega in to slovenske gospodinje, je v Vaših rokah. Vstanovimo si *gospodinjske šole po deželi*!

Potreba tacih šol je tako očevidna, da jo vidimo brez drobnogleda. Ozrimo se samo malo po deželi okrog, pogledjmo malo v naše slovenske domove, v delokrog slovenske gospodinje.

Nočem grajati gospodinj *vseh vprek* nekaj izbornih izjem je res med njimi, toda tako malo, da bi bilo komaj dovolj učiteljic, ako bi vporabile vse izborne gospodinje.

V vsakem domu se na prvi pogled vidi, vlada li v njem uzorna gospodinja ali nemožna površnica. Je-li dom snažen, ne vlada nespametna potrata, zapravljalivost, to znači o vrednosti gospodinje, ki mora biti blagi duh vsega doma. Kaj li pa še v kuhinji? Izkušnja nas uči, kako se na slovenskih kmetih kuha, in kako nesnažna pride čestokrat jed. In to samo vsled *nezmožnosti* gospodinje najmanjkrat vsled revščine! A tudi to vemo, da je največkrat glavni vzrok domačim *prepirom*, a tudi zapravljanju, posedanju po krčmah od strani gospodarja, torej temelj obžalovanja vrednemu razsutju blagostanja na kmetih kriva *nezmožnost gospodinje v pripravljanju hrane*. Kolikor je umnih gospodinj znajo, da se dá iz pridelkov na polji in v vrtu pripraviti najraznovrstnejih okusnih jedil, brez potrate in da brez možnosti tratimo neprimerno več z istimi pridelki. Z malimi izjemami pridelka naš kmet vse na svoji zemlji „okoli hiše“ in to, kar pridelka gospodar, znaj razumno pripraviti v hrano sebi in svojim — gospodinja, in videle bomo, kolika razlika nastane v narodu mej sedaj in poslej. Hrana je podlaga telesnemu in duševnemu razvitku naroda, in tega ne pozabimo! Malo truda in malo stroškov bi stale take šole, uvažujmo to stvar! Storimo *svoje mé*; možje nas bodo gotovo podpirali, saj ne v svojo škodo. Stopimo skupaj, v vsakem večjem selu ustanovimo tako šolo. Ondi uči izurjena kuharica, ako mogoče brezplačno, ako pa to ne gre, plačajmo si učiteljico. Pošiljajmo svoje poludorasle deklice v tako šolo, pomagajmo ob enem s pridelki in kaj malega v denarjih, in nekaj store izvestno tudi deželni odbori. V par letih pokaže se blagoslov tega početja, v tako lepi obliki, da nam ne bode žal malo truda in žrtev.

Torej na noge tovarišice, v teku jednega leta skušajmo, da bomo imele svoje gospodinjske šole po deželi!

Tinica.

O ženskih študijah.

Spisala Danica.)

Mir ist versperrt des Glückes Thor,
Verwaist und arm steu ich davor
Und muss vergeblich klopfen.

W. v. d. Vogelheide.

Sama sem sedela na vrtu v senci košatega ipavskega bezga. Malomarno sem držala knjigo v roci; čitati se mi ni ljubilo. Saj je bilo tako krasno tu zunaj v zelenji, da so se oči obračale rajši po mladem listovji, po nežnih cvetkah, ki so tu pa tam vzdigale svoje male glavice iz trave, nego pa po suhoparvem čitvu, katero sem imela v roki. Oh, kako so mi bili uže dolgočasni vsi ti romani, ki so si naposled vendar vsi podobni, naj jo suka pisatelj uže tako, ali tako. Navadno sem prebrala samo prvih deset, dvajset strani, da se seznamim z glavnimi osebami, in na koncu sem pogledala, „če se dobita, ali ne!“ Vse drugo se mi ni videlo vredno čitanja. In baš zdaj, ko sem tu sedela, se mi je vrinila misel: zakaj pa me ženske ne sežemo rajši po drugem, krepkejšem berilu? Saj je vendar dosti znanstvenih, poučnih knjig, ki bi nam dale tisočkrat boljše duševne hrane, nego le prazni, mehkužni, neverjetni romani? Pa če bi že bile same take nedolžne, sentimentalne, v romantičnem slogu spisane knjige! Toda le pogledjmo v posojilne knjižnice! Obče znano je, da si izposojajo najpikantniše, „najnaturalističniše“ stvari baš — dame. Od kod ta prikazen?

Naslonila sem se na bezgovino ter mislila in mislila. Listje nad mano je lažno šumelo, bezgovo cvetje je duhtelo, prijetno, omamljajoče; nehoté sem zatisnila oči ter se udala vsemu čara tega krasnega pomladnega dneva.

Iz teli sanj me je mehoma zbudilo glasno čvkanje. Nagnila sem se nekoliko naprej, da vidim izza svojega skrivališča. Nedaleč od tod je stala stara bukev, v katere duplini so si bile napravile sinice svoje gnezdice. Petero malih glavic je odpiralo svoje lačne kljunčke, a skrbna mamica je sedela na robu gnezda ter jim delila mastnega črviča. A kaj je en črv za toliko lačnih želodčkov! Odletela je zopet iskat drugega. In glej! Komaj je bila odletela, uže se prikaže samec z ravno takim črvičkom, ter ga ravno tako deli med svojo lačno družino, kakor prej samica. Kmalo se je i ona zopet vrnila, on je pa odletel. — Dolgo sem ju tako opazovala, kako sta se menjavala in vestno skrbela za svoj mladi zarod. Pa, da, srečni tički vi! Saj živite še v prvotni enakopravnosti. Nič vam ne kali miru in sreče. Po istih pravilih si iščete vsi svoje in samički ne gledajo nevošljivo na samice, če si prav te dobijo časih kakega bolj mastnega črvička ali kakega večjega kebrčka. Skupno si spletate svoje gnezdice in skupno si odrejate svoje mladiče. In ug drugemu lajšate delo.

Vrnila sem se zopet nazaj na svojo klopico. Po ušesih pa mi je zdaj donela jedna jedina beseda: enakopravnost. — Pa vendar — smešno! Kedo nas pa bode primerjal s tiči? Kaj nismo civilizovani ljudje, pri kojih več ne veljajo naravna pravila! Kaj čemo mi torej z

jednakopravnostjo? Saj so jo vendar že zdavnej odklonili naši pradedje, in mi, da naj se povrnemo v to prvotno stanje? Kaj nisem bila i jaz vzgojena v tem duhu, pa dvomim zdaj o pravičnosti tega izreka? In zopet sem mislila in mislila.

Zakaj so si pak moške prisvojili vse rede, vso učnost, a pustili nas ženske v večni temi, češ, da nismo sposobne za duševno izobrazbo? Kaj bi pa škodilo, če bi se i me borile „z uma svitlim mečem“ za vsakdanji kruh?

„Konkurenca na delavnem polju škoduje ženskemu značaju; zatrla bi v ženski vsa ona blaga čutila, ki so izključno „ženska“. Boj za obstanek bi porušil vso žensko plemenitost, kajti žensko srce je prenežno za ljuti boj v občni konkurenci. Tedaj naj ostane žena doma — zvesta tovarišica svojemu možu in skrbna mati svojim otrokom. Ona naj ne skuša doseči strok, rezerviranih samo možkemu duhu, možki moči!“ — Tako nekako govorijo oni nacijski ekonomski, ki se pečajo mimogrede tudi s ženskim vprašanjem. Torej mora biti uže res! A to velja morda samo za „učene“ stroke. Kaj pa mej nižjimi sloji? Ali ne vidimo vsak dan, da se trudijo tudi žene poleg mož po tovarnah, po slabo plačanih zasebnih službah itd. Ali to delo morda ne škoduje ženski plemenitosti; ta boj za vsakdanji kruh — dasi hujši od onega v sijajnejših službah — ne uničuje ženskega srca? Ne, saj je tudi med delavkami mnogo uzornih sester, soproj in mater, morda celo več, nego med damami višjih slojev, kojim je jedini smoter življenja lišpanje in zabava. Torej se tisti modri učenjaki morda le motijo!

(Svršetek pride.)

Književnost in umetnost.

Slovanska knjižnica, snopič 57-58-59. Ker so bile že v zadnji št. omenjene *Korotanske povesti* Gabrijela Preissove, naj izpregovorim najprej o teh-le. Vest smo posnele iz „ženskega sveta“ praškega in nismo še vedele, da prevod prinese naša Slovanska knjižnica, zato sem se lotila čitanja s tem večjem veseljem.

Sličice so res velike umetniške vrednosti, kakor je pisal „Ženski svet“ in kar naslaja se človek ob njih. Druga je lepša od druge in ko si prečital do konca vseh šest slik, res ne veš, katerej bi odločil prvo mesto. Čutstva so v njih nežna, globoka, opazovanje tako natančno in fino, a opisovanje živahno, da se moraš diviti duhovitej pisateljici, ki je fina opazovateljica osobito ženskih src.

— *Povesti s potocanja*, spisala Ana Rehakova. Tudi ta pisateljica pripoveduje zanimivo in živo, Slovanska knjižnica je prinesla tri njene povesti. Najdeni zapisnik, Ob slapu Peričniku in Po dolžnosti. Snov v „Najdenem zapisniku“ je jako interesantna, a če mi je tu ugajal zanimiv sujet, ugajala mi je v drugih dveh tem bolj tendenca, ljubezen do vsega slovanstva, osobito do češkega.

V mikavni pripovedni obliki oduševlja pisateljica

čitatelja za slovanstvo sploh, za divno slovensko zemljo ter izraža ves svoj srd nad oholimi Nemci. Ko sem prečitala njeni dve povesti ter „Apostola“ od Preissove, (tudi opisujoč ponemčevanje na Koroškem) sem nehoté vzkliknila: Ko bi bili vsi Slovani istih misli, kakor je bila Katarina Zrinjska, ki je rekla: Viruj Nemcu, kao suncu zimsku, da bi vsi Slovani takó ljubili Nemce kakor jih ljubita te dve slavni pisateljici češki in — jaz, bi Slovani nikdar niti ne sanjali o kakem slovansko-nemškem kompromisu.

Slovanska knjižnica naj nam le še prinaša takó izvrstnih spisov, kakoršni so ti, prevajalci morajo seveda imeti zares umetniški ukus in poznati mnogo, mnogo del, predno izberó spis, katerega hočejo prevesti in takih je seveda malo težko dobiti.

Ksenija v Zagrebu. „Slov. Narod“ je pisal: Dični slovenski glasbenik g. V. Parma je žel se svojim opernim delom na pozornici hrvatskega gledališča pravcati triumf. Vsi listi so polni hvale, občinstvo je pa priredilo konci opere g. komponistu iskrene, burne ovacije. Vsi prisotniki so udarili v zanosno ploskanje in klicanje. G. Parma je moral priti čestokrat pred zastor, kjer so mu izročili krasen lovorjev venec s trobojnico. — Prav posebno hvalijo hrvatski dnevniki Parmovo instrumentacijo, ki je, kakor piše „Agramer Zeitung“ — v modernem duhu in vseskozi lepa in dovršena. Jako je tudi ugajal trospev Aleksija, Ksenije in Tatjane, zbor menihov in pesmica Tatjanina. Največjega vspaha pa je bil intermezzo, ki se je moral na hrupno željo poslušalcev ponavljati in katerega ceni „Obzor“ višje od intermezza v „Cavalleriji“. — Veseli nas in gotovo vsakega zavednega Slovence ta veliki uspeh domačega komponista, čegar delo zanese poslej narodovo čast i med tujce. Glediški agent Berté na Dunaju namreč je stopil s komponistom v dogovor, takó, da se naša Ksenija ne bo pela le v ozki domovini, nego bo pravila i mej Nemci, da premore skromna Slovenija i takih talentov, ki morejo z uspehom skušati se z inorodnimi. Hrvatska kritika se nadeja, da se loti g. V. Parma večjega dela. S to željo združujmo i mi svoje iskrene čestitke.

Temu čestitanju pridružujejo se izvestno tudi vse naše Slovenke, ki se vesele vsacega napredka v narodu.

Popravek. V zadnji številki vrnil se, ker se je izpustila jedna cela vrsta, nerazumljiv stavek o ruskem književniku, čita naj se:

Ruski književnik in umetnik. Rusko slovstvo in ruska umetnost je slavila v minolem novembru petindvajsetletnico delovanja *Nikolaja Nikolajeviča Karazina*, romanopisca in slikarja, človeka izredno delavnega in plovitega in duševnega velikana. N. N. Karazin, vnuk Vladimira Nikolajeviča Karazina, ustanovitelja Harkovskega vseučilišča, se je rodil leta 1842.

Dunajska gimnazijska dekliška šola ima letos pet letnikov. Prihodnje leto se ji otvori še šesti, zadnji letnik.

SLOVENKA

Glasi slovenskega ženstva

Št. 7.

V Trstu 27. marca 1897.

Letnik I.

Meseca aprila praznuje se god. teh - le slovanskih svetnikov : 2. Milosava, 7. Radivoj, 12. Milotina, 16. Božena, 20. Dragislav, 23. Radim, Vojteh (brata), 27. Bogoslav, Jaroslav, 28. Slavica, Živa.

Mati sinu v slovo.

Svetinjo to, moj sinko si na vrat obesi
In zadnji sprejmi materini blagoslov,
Zakleni moj poslednji nauk v srcé si.
Da svet ne pogubi te, ki ti je še nov.
Naprej za majko Slavo!... kar se s tem ne strinja.
Naj ne omadežuje ti duha, roke!
Na mater naj spominja te svetinja
In da nad vse svetinje je Bogu... srcé!...

Marica II.

Dve sliki.

V kočici leseni
Pred razpelom svetim
Poklekujе starka,
Moli srcem vnetim.

„Vodi, dobrotljivi,
Jo po stezi pravi,
Naj nikdar je milost
Tvoja ne ostavi!“

In utira sólze
Starka si v samoti....
Lepa hči na tujem
Pa živi — v sramoti.

Vida.

Ženske študije.

Spisala Danica — Zvršetek.

A to so vendar razlogi, koje se da s pametnimi besedami pojasniti. Kaj pa veli „slavni“ filozof Nietsche o ženstvu? Ženske imajo po vsem mačji značaj. Po izobrazbi in po študijah bi se pa ta prirojena jim divjost popolnem izgubila. Ker je pa ravno ta mačji značaj edino, kar dela žensko mično, naj se ohrani in goji. Po študijah bi ženska izgubila ves svoj čar, torej naj ne študira. A me ženske ne želimo konkurirati z mačkami, tedaj se rajši ne ozirajmo na Nietschejeve besede. Naša kulturna naloga naj bode torej, povzdigniti se iz mačjega, na obče človeško stališče. Toda vrnimo se zopet k resnejšemu razmotrivanju.

Da duševna izobrazba nikakor ne škoduje ženskem srcu, nam kažejo vse one uzorne žene, ki so kljub svojemu poklicu postale zveste soproge in skrbne matere. In njih število ni tako malo, kakor bi se mislilo. Amerika ima uže marsikatero doktorico, ki oskrbuje poleg svoje razširjene prakse vestno tudi svoje otročice. A vzgaja jih gotovo boljše, nego katerikoli še tako skrbna mamica, ki v svoji nevednosti greši marsikaj. Kažejo nam pa te izredne ženske tudi, da je ženski spol ravno tako sposoben za študije, kakor možki a v obče, da so ženske bolj mnogostranske, nego možki. V vstrajnosti jih pa gotovo presezajo.

Pa čemu iskati po daljni Ameriki? Saj imamo v naši Avstriji tudi nekaj doktoric, ki delujejo z velikim uspehom. Prva in najbolj znana je morda pač gospa dr. Roza Kerschbaumer—Schlikoff, rodod Rusinja, ki ima v Solnogradu privatno kliniko za očesne bolezni. Izvršila je že več nego 7000 večjih operacij. — Nadalje dve zdravnici v Bosni, gospodična dr. Bohuslava Keck in gospa dr. Teodora Krajevska roj. Kosmovska. Njih jako razširjena praksa priča zadostno o njih priljubljenosti. V svojih prostih urah pa poučujeta obedve mohamedanske žene in dekleta v čitanju, pisanju in v ženskih ročnih delih, ter širita na ta način omiko v daljni Bosni. Gospa dr. Mi-

lica Tschawoff-Schwigin, rojena v Varaždinu deluje kakor zdravnica asistentinja na Lehmanovem sanatoriji v Draždanah. Gospa dr. Marija Vučetić - Prita iz Selensa pri Pancsovi, potuje sedaj s svojim soprogom dr. Vučetićem da popolni svoje študije. Po dovršenem potovanju se naselita v Belemgradu. Rodom Ljubljanka je gospica Gabrijela baronica Possannerjeva v. Ehrenthal, ki je predavala o minolem šolskem letu o anatomiji na dunajski akademiji za dame. — Koliko je pa naših ruskih sester, ki tekmujejo o vednosti in učenosti z moškimi?

Obžalovati moramo le to, da nam je v naši mili očetjavi še zaprt tempelj znanosti. V tujini si moramo vede iskati, če si je želimo. A že se je tudi avstrijsko ženstvo zavedlo, ter si hoče pridobiti pristop k akademiji. Dunajski „Frauenverein“ deluje marljivo na to; Bog daj, da z uspehom. Saj pravi prvi paragraf državnega zakonika, da so pred postavo vsi jednaki, torej velja to vendar le tudi za ženstvo.

Solnce se je nagnilo k zatonu. I moje senice so šle k počitku. Prav tesno se tiščijo druga poleg druge v gorkem gnezdecu ter žvrgolé tihoma, na pol v snu. Lahen vetrič pihlja skozi vejevje ter mi hladi vroče čelo. A zdaj mi je tudi jasno vprašanje, ki se mi je bilo pred vsililo: Zakaj se ženstvo tako puli za tiste malovredne romane, da si podajajo v javnih knjižnicah kljuko kar druga drugi. To je hlepenje po dušni hrani in sicer po taki, ki je razumljiva njihovemu malo vežbanemu duhu. Romani so jim vse. Iz romanov se hočejo seznaniti se svetom, ki jim je drugače zapečaten s sedmimi pečati. Romani naj jim kažejo življenje, a v kaki obliki? In s koliko resničnostjo? In tako se odgojé tiste plitve dušice, ki se za drugo ne brigajo, nego za malenkostno vsakdanjost, ki dajejo toliko snovi humorističnim listom.

Pri določenju poklica naj tedaj ne bodi toliko merodajen spol, kolikor osebne zmožnosti in nagnjenje. Dosti je takih žensk, ki se čutijo srečne, ko vihtijo kuhavnico ali ko vladajo s šivanko. One ne vprašujejo po dušni hrani. Te naj tedaj ostanejo mirno pri svoji skromni delavnosti. Drugače je pa s takimi, kojih duh vzletava višje, koje vedna in plitva vsakdanjost mori. Onim naj bodo pota odprta do prosvete. Obratno je pa prav nespametno, če silijo stariši omikanih slojev svoje sinove v višje šole, če prav le-ti ne čutijo prav nobenega veselja do učenja. Gotovo bi marsikedo svojo dolžnost boljše in vestnejše izpolnjeval, če bi se mu dala prilika, izbrati si svoj poklic po svojem nagibu.

Delajmo tedaj naporno, navdušeno, da si dobimo vsaj pravico do izobrazbe!

Njen god.

Spisal Anton Zajc.

Bilo je krasno zimsko jutro: solnce je stalo že precej visoko na nebu ter upiralo svoje žarke v zmrzlo

sneženo odejo, koja se je lesketala, kakor da je posuta z nebrojnimi kristali in dijamanti. V mali sobici, pri zakurjeni peči, sedela je stara mati in motreča ledene cvetlice na deloma zamrznem oknu, govorila sama s seboj: „Zima je, zima! V mojem srcu je tudi zima, trajajoča do konca življenja“. To izgovorivši je sklonila glavo, v njenih očeh pa so se zalesketale solze. „É, še tega mi je treba!“ vzdihnila je ter bitko nasmehnivši se, potegnila s koščeno roko preko lica, potem se pa zopet zamislila. Tako je sedela nekoliko časa, konečno pa jo je predramil nežen glasek male vnukinje, koja je prihitela v sobo. „Danes je tvoj sedemdeseti god“, vsklikalo je dekletce, zato pa sem prišla, da ti čestitam!.... Draga stara mamica! Bog ti daj še dolgo življenje, po smrti pa sveti raj!“

„Aj, aj! Stari mamici si prišla čestitat? Pojdi no sem bliže, da te poljubim!.... Tako, sedaj pa idi k mamici, kajti stara mati bi bila rada sama, da premišljuje o svoji prošlosti!“

Sedemdeset let!... Ničla v svetovni zgodovini ali lepo številce v človeškem življenju. Dà, dà, lepo številce!.. Še mi prihajajo v spomin oni časi, ko sem bila dekletce, potem mladenka — sanje, zračni gradovi, iluzije — in naposled sem postala žena.... O, moj Ivan! Srečni spomini zakonske sreče, ki pa je — žali Bog! — prerano minola. Sedemintrideset let je že zatonilo v dolgo večnost od onega časa, ko je odšel gori nad zvezde; jaz pa sem ostala sama, sama.... Kedaj je že to bilo? O, stara glava, zakaj si tako pozabljiva!?... Aha, že vem! Bilo je 1859. leta. Domovina je potrebovala sinov, da jo branijo pred krutimi sovragi. Kedar pa gre za dom, ta čas zaveden možak ne drži križem rok, zato pa je tudi on odšel tja na Laško, od koder se pa ni več vrnil.... Kedo bi opisal mojo tugo — e, kaj bi neki tožila: vse sem potrpežljivo prenašala, saj se je žrtvoval za sveto stvar, za dom“. Zaprtih oči in teško sopeča je omahnila na naslonjalo in po kratkem prestanku, zopet nadaljevala: „Stara mamica je ostala sama in — — Ne, ne, Ivan!... Iz daljine, neprezrljive daljine, me pozdravlja, kakor me je pozdravljal na dan poroke.... O, kako je krasen; obdaja pa ga neka tajinstvena svetloba.. Potrpi no, saj se pripravljam!.... Večno.... večno tvoja... tu in tam.. Saj pridem... saj... pridem!“

Obmolknila je; njeno srce pa je kar mahoma prestalo biti. V mali sobici je zavladala grobna tišina; skozi okno pa je sinil solnčni žarek ter se razlil po njeni srebrno-beli glavi, kakor da jej čestita k zadnjemu godu.

Prečuta noč.

Zaprle svetu, a odprle
Se sanjam trudne so oči....
Odgrnjena je postelj mehka,
Na mizi medlo luč gori.